

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və dövlət dili

İnsanın natiq və siyasi varlıq olması sosio-humanitar elmin bütün sahələrində rəhbər tutulmuşdur. Bu istiqamətlə, demək olar ki, millətin maddi-fiziki varlığı ilə yanaşı, onun mənəvi-ruhi varlığı da mövcud olur. Dil və din də millətin mənəvi-ruhi varlığının təcəssümü və təzahürüdür.

Fəlsəfənin əsasları sübut edir ki, **dilin inkişafında zaman və məkan vacib hadisədir**. Hazırda Azərbaycan dili müasir ədəbi və elmi fikirləri düşüncədən nitqə getirmək və yüksək səviyyədə ifadə imkanlarına malik olmaqla nüfuzlu dövlət dilləri sırasındadır. Dilin dərin düşüncəni mükəmməl şəkildə ifadə etmə imkanlarının formallaşması üçün uzun əsrlər inkişaf yolu keçməsi məntiqi şərt olaraq qarsıda durur. Əqər nəzərə alıqurğuların tətbiqindən fərqli, **qud**” dastanı buna əyani sübutdur. İctimai-siyasi nöqtəyi-nəzərlə bütünlükdə dünya dilləri kimi, Azərbaycan dili dəyişməsi tarixi təkamül prosesi keçmişdir. Bu istiqamətdə İzzəddin Həsənoğlu, Qazi Bürhanəddin və Seyyid Hüseyin İmadəddin Nəsiminin yaradıcılığı müsbət hümə rol oynamışdır. **Bu anadilli ədəbiyyat dünya poeziyasının təcəllüd olan Məhəmməd Füzulinin yaradıcılığında daha aydın və dolğun bir istiqamət almışdır**.

Qədim türk mənşəli Azərbaycan dili zəngin türk dili ailəsinin Oğuz qrupuna daxildir. IV-V əsrən etibarən fəal ictimai ümumxalq canlı danışış dili olan Azəri türkçəsi Azərbaycan torpaqlarında yaşayan qədim türk əsilli soyların və boyların düşüncəsinə dən və təfəkkür mədəniyyətindən qaynaqlanmışdır. **“Kitabi-Dədə Qorqud”** dastanı buna əyani sübutdur. İctimai-siyasi nöqtəyi-nəzərle bütünlükdə dünya dilleri kimi, Azərbaycan dili dətarixi təkamül prosesi keçmişdir. Bu istiqamətdə İzzəddin Həsənoğlu, Qazi Bürhanəddin və Seyyid Hüseyin İmadəddin Nəsiminin yaradıcılığı müxtəlif hümə rol oynamışdır. **Bu anadilli ədəbiyyat dünya poeziyasının təcəssümü** olaraq qəbul edilir.

olan Məhəmməd Füzulinin yaradıcılığında daha aydın və dolğun bir istiqamət almışdır.

XVI əsr Azərbaycan dilinin tarixinin də siyasi və ədəbi cəhətdən ən əla mətdar və yüksəliş dövrdür. Belə ki 1501-ci ildən etibarən **Şah İsmayı** Xətainin rəhbərliyi altında paytaxt **Təbriz** olmaqla Səfəvi dövlətinin yaranması ilə Türk dilinin dövlət dili elan edilməsi və dövlət həkimiyətinin bütün rəsmi qərarlarının, əmr və sərəncamlarının, xaric məktublarının hər birində öz əksini tapmışdır. Klassik ədəbiyyat nümayəndələrindən Füzulinin və Həbibinin yaradıcılığı Türk dilinin imkanlarının genişlənməsi və nüfuzunun yüksəlməsi üçün ciddi təsiri göstərmişdir. Şah İsmayı Xətainin lider olduğu **Qızılbaşlar** dövlətində siyasi sistemin, ordunun, ədəbiyyatın və elmin rəsmi dili kimi qəbul ediləcək Türk dili hakim olaraq siyasi cəhətdən tamamilə rəsmiləşdirildi. Buradakı bir məqama da diqqət yetirmək istədim; Səfəvi dövlətinin xarici siyaseti kifayət qədər yüksək xətt ilə davam etdirdi və xarici ölkələrdəki səfirliliklər olduqca nüfuzlu fəaliyyət göstərirdi.

Azerbaycan Xalq Cumhuriyyətinin dil siyaseti tamamilə humanist ideyallara əsaslanır. Çünkü dil xalqın milli birliyinin, suverenliyinin və siyasi bütövlüğünün təminatçısı olan Azerbaycançılıq ideologiyasının tərkib hissəsidir.

Millətin min illərlə formalaşdırıldığı dəyərlərin yaşadılması, bu dəyərlərin gənc nəsillərə ötürülməsi üçün də dil mühüm hadisədir. **Deməli, dil təkcə ünsiyyət vasitəsi deyil, eyni zamanda, dəyərlər sistemidir.** Bu baxımdan S.Xəlilovun fikrile “dilçilər çox vaxt sözlərin mənasından sərf-nəzər olunaraq ancaq formanı, strukturu öyrənməyə çalışırlar. Nəyin deyilməsi yox, necə deyilməsi, hansı qaydaya əməl edilməsi önə çəkilir. Doğrudan da, onların əsas işi məhz formaların, qəliblərin öyrənilməsidir”. Lakin **filosoflar dilçilərdən əsaslı şəkildə fərqli olaraq, dilin mənə yükünü, ideya və məzmun zənginliyini yaradır. Başqa sözlə, dilçilər dilin tələffüzü ilə məşğul olursa, filosoflar dilin təfəkkürü ilə məşğuldurlar. Dilin təfəkkürü ilə məşğul olmaq isə millətin, xalqın təfəkkür mədəniyyətinin zənginliyi ilə yanaşı, həm də onun nitq mədəniyyətinin yüksəlməsinə xidmətdir.** Hegelin nəzərinə görə, “öz dilində elmin bütün xəzinəsini ifadə etməyi bacarmayan xalq savadlı hesab oluna bilməz. ... Başqa dilde çatdırılan biliklər öz dilimizdə nüfuz edə biləcəyimiz incəliklərdən məhrumdur. Onlar bizdən arakəsmə ilə ayrırlaraq bizim ruhumuzla qaynayıb-qarışa bilmirlər!”.

Səfərində klassik ədəbiyyatla yanaşma şifahi xalq ədəbiyyatının da müstəsna rolü olmuşdur. Məhz şifahi xalq ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi **Aşıq Qurbanı də həmin ədəbi mühitdə formalaşmış və dilin inkişafında, təbliğində böyük rol oynamışdı.** Eyni zamanda, klassik ədəbiyyat nümayəndələrindən **Füzulinin və Həbibinin yaradıcılığı Türk dilinin imkanlarının genişlənməsi və nüfuzunun yüksəlməsi üçün ciddi təsir göstərmişdir.** Başqa sözlə, Türkdili şifahi xalq ədəbiyyatı nümayəndəsi Qurbaninin, xalq şeir dilinin yazılı forması Şah İsmayıllı Xətainin Məhəmməd Əmaninin və Həbibinin əsərləri ilə təmsil olunurdusa, Məhəmməd Füzulinin dolğun dili elmi fəlsəfi tutumu ilə Türk millətinin elmi ədəbi intellektini təmsil və nümayi etdirir, dilin özüne yeni-yeni üfüqə açırı. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə qeyd edir ki, “Füzuliya böylə bir əzm təlqin edən eyni zamanda müasiri bulunan Şah İsmayıllı Xətaini türkçə şeirlər yazmağa sövəyəyləmişdir. Bu böyük şair və dahiının müvəffəqiyyəti ilə türkçə şeir yazmaq “sühuleti” kəşf edildikdən sonra Füzulini tənzir və təqliid edənlər çoxaldı. Azərbaycan ədəbiyyatı müstəqil bir cərəyan adı” Rəsulzadə M.Ə. “Azərbaycan

Cümhuriyyəti". Bakı, Elm. 1990. 116 s.

XIX əsr Azərbaycan dilinin taleyi də faciəli siyasi hadisələrin baş verdiyi dövr kimi yadda qalmışdır. Bele kimi 1828-ci ildə Azərbaycan ərazisini parçalanması ilə dili də əsərət altın düşmüşdür. Cənubi Azərbaycanda fars şövinizmi, Şimali Azərbaycanda isə rus çarizmi şüurlarda və ictimai siyasi həyatda öz siyasi manipulyasiyasını və dikturasını möhkəmləndirdi. Mək üçün Türk dilinə mütemadi zəbələr vurmuşlar. Lakin dahi lərin ədəbi irsi, xüsusən də həmin dövrün müasirləri olan böyük sənətkarlar—*Vadadının, Vaqifin, Nəbatinin* duru və *canlı dili ictimai mühitin hakimi id*

Türk dilinin dərsliklər zəminində işlənib hazırlanmasında və ictimai-siyasi həyatın ifadəsinə çevrilməsində XIX-XX əsrin görkəmli ziyyalılarında Mirzə Kazım bəy, Seyid Əzim Şirvani, Mirzə Ələkbər Sabir, Mirzə Şəhərinə Vazeh, Mirzə Əbdülhəsən bəy Vəzərov, Seyid Ünsizadə, Rəşid bəy Əfəndiyev, Sultan Məcid Qənizadə, Məhəmməd Tağı Sidqi, Seyyid Həsən Tağızadə, Mirzəbala Məhəmmədzadə, Hüseyn Cavid, **Məhəmməd Əmin Rəsulzadə**, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Abdulla Şaiq, **Əhməd Cəvad**, Abbas Səhhət, Səməd Vurğun və başqa ictimai-siyasi xadimləri adını qeyd etmək olar. Bu məqamda **xüsusi qeyd edilməlidir ki, Güney Azərbaycanda milyonlarla qardaşımızın ruhunu, qəlbini ifadə edən Məhəmməd Hüseyn Şəhriyərin müstəsna yeri var.**

Ədəbi dil normalarının müəyyən
ləşməsini nəzəri dilçilik istiqamətində
realist üslubla diqqətə çarpan **Mirzə
Fətəli Axundov** yaradıcılığı dilin inkişafına müsbət təsir göstərmişdir. Bu istiqamətlə də mətbuat dilinin formalaşması başlamış **Həsən bəy Zərdabınin** fəaliyyəti ilə (baxmayaraq ki

cəmi 56 nömrə nəşr edilən) milli mətbuatın və sivil ictimai münasibətlərinin xüsusən, yazılı ictimai rəyin bünövrəsi olan **“ƏKİNCİ”** qəzeti ərsəyə gəlmişdir. Xalqın milli taleyində elə hadsələr olur ki, onun inkişafına ağır zər bə vurur. Ürəkağrısı ilə qeyd edilməlidir ki, Azərbaycan türkünün şüurunda **psixi terror və mənəvi işgal** aktı olaraq onun millətinin adı, dilinin adı və əlibəsi bir əsrda beş dəfə dəyişdirilmişdir. Bədbəxtlikdən bəzim milli-mənəvi taleyimizdə çox dərin iz buraxmışdır... Qeyd etdiyim kimi, (ilki növbədə vətəndaş olaraq gələcək ictimai-siyasi riskləri nəzərə alaraq) bu həqiqəti bilməliyik ki, XIX. yüzildə Azərbaycan türkünün milliyyəti və dil adı beş dəfə dəyişdirilib: 1. Tatar dili-tatar; (1828-1900); 2. Türk dili-türk (1918-1938); 3. Azərbaycan dili-azərbaycanlı (1938-1992); 4. Türk dili-türk (1992-1995); 5. Azərbaycan dili-azərbaycanlı (1995-ci il dən). Bununla belə, hazırda **Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının** 21-ci maddəsinə əsasən dövlət dilinin adı - **Azərbaycan** dilidir. Bu məqamda, milli dilin dövlət dili kimi Azərbaycan Cümhuriyyəti konstitusiyasında təsdiq edilmişdir.

tekstində təkamulundən və rəsmi qərarlaşmasından bəhs etmək istərdim. Qeyd edək ki XX əsr Azərbaycan dilinin ən yüksək səviyyədə inkişaf etdiyi dövrdür. Bu dövrə dilimiz, sözün həqiqi mənasında, çiçəklənməsi və tərəqqi etmişdir. Ədəbi dil məsələsi əsrin əvvəllerində çarizmə qarşısında aparılan milli ictimai-siyasi mübarizənin prinsipinin önündə dururdu. Bu princi-

sesdə 1905-ci ildən **Əhməd bəy Ağaoğlu** və **Əli bəy Hüseynzadə** tərəfindən təsis edilən “**HƏYAT**”, “**İRŞAD**”, “**AÇIQ SÖZ**” qəzetləri və “**FÜYUZAT**” məcmuəsi milli dil və milli mətbuat uğrunda edilən əməli və davamlı mücadilə idi. Həmin illər milli dildə kitabların hazırlanması, dərsliklərin buraxılması, müntəxəbatların tərtib edilməsi ilə çox səciyyəvi-dir. Bu baxımdan Bakıda “**Nicat**”, “**Nəşri-məarif**” və “**Səfa**” kimi nəşriyyatlar fəaliyyət göstərirdi. Hemçi-nin, ictimai xalq dilinin qaynağı olan “**Molla Nəsrəddin**”in meydana gəl-məsi ilə sehnə mədəni nitqi və milli mədəni özünüifadə təfəkkür tərzi dəformlaşmışdır. Dilin duruluğu və saf-

lığı məsələsi de həmin illərdə aktual olmuşdur. Bu istiqamətdə Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Üzeyir bəy Hacıbəyov, Ömer Faidi, Nemanzadə və digər ictimai xadimlər ana dilində canlı əsərlər yazmaqla bəlli missiyani əməli olaraq layiqli şəkildə heyata keçirirdilər.

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin yaranması milli dilin siyasi nüfuzunu özünə qaytardı. Qeyd edək ki, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə *başda olmaqla Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin siyasi hakimiyyəti tərəfindən 1918-ci il iyunun 27-də dövlət dili haqqında qərar qəbul olunur və Türk dili dövlət dili olaraq elan edilir.* Milli dilin dövlət dili elan edilməsini Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin dövlət rəmzləri sırasında milli istiqlal təminatçı kimi meydana gəlmışdır və *şəxsiyyət-cəmiyyət-dövlət suverenliyinə əsaslanan dövlət quruculuğuna zəmin yaratmışdır.* Həmin vaxtdan təhsil sisteminin de milli dildə formallaşması əsas vəzifə olmuşdur. Bununla bağlı qəbul edilən qərar sənədləri aşağıda ki kimi tərtib edilmişdir.

**Birinci və ikinci dərəcə ibtidai
məktəblərin, həmçinin orta təhsil
müəssisələrinin milliləşdirilməsi
haqqında 1918-ci ildə Azərbaycan
Xalq Cümhuriyyəti Nazirlər Şurası
müvafiq qərar vermişdir.**

Əlbəttə, bu mövzu bir sıra tədqiqatçılar və alımlar tərəfindən araşdırılmış, müəyyən qənaətlər əldə edilmişdir. Ə.Z.Abdullayevin fikrinə görə “Cümhuriyyət öz dil siyasetini həyatə keçirmək üçün təhsilin çox mühüm sahə olduğunu ön plana çəkdi, belə ki, 28 avqust 1918-ci ildə hökumət ibtidai və orta təhsil müəssisələrində təhsilin ana dilində aparılması haqqında qərar verdi. Qərarda göstərililər ki, 1) bütün ibtidai təhsil müəssisələrində tədris ana dilində aparılmalıdır; 2) dövlət dili icbari qaydada tədris olunur. 27 dekabr 1918-ci ildə isə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin herbi naziri Səməd bəy Mehmandarov ordu dilinin Türk dili olduğu barədə əmr verdi. Nazir ordunda xidmət edən, lakin dövlət dilini bilməyən zabitlərə dili öyrənmək üçün bir ay vaxt müəyyənləşdirdi. Və qərara alındı ki, həmin müddədə heç olmasa komandanaları milli dildə verə bilməyən zabitlər ordudan xidmət etməyələr”.

Bununla belə, Türk dilinin bütün dövlət strukturlarında öyrənilməsinə tələb edilən vaxt daxilində yalnız müvəqqəti olaraq rus dilindən istifadə edilməsi məsələsi də nəzərdən keçirilmişdir. Həmin hadisə 27 iyun 1918-ci ildə sənədləşdirilmişdir:

Rus bolşevizmi Azerbaycanı silah gücünə istila etsə də, dilin inkişafına

mane ola bilmədi. 1926-cı ildə Bakıda birinci - *Türkoloji Qurultay* keçirildi. Türk dünyasında böyük əhəmiyyət kəsb edən bu qurultayın Bakıda keçirilməsi milli dil üçün böyük hadisə idi. Qurultayın həm də bir səciyyəvi cəhəti dilə verilən yüksək dəyərlə bağlı idi. Lakin təəssüf ki, 30-cu illərdə dilin fədakar və görkəmli nümayəndələrindən bir çoxu terrora və repressiyaya məruz qaldı...

1939-cu ildə isə latin əlifbasından kırıl əlifbasına keçid ictimai mühitdə xeyli dərəcədə durğunluq yaradı. Məhz əlifba *dəyişdirmək siyasetinin arxasındaki siyasi maraq xalqın nəşr edilmiş elmi-ədəbi məxəzinindən uzaq salmaq və gənc nəslin özündən əvvəlki nəslin ırsindən məhrum etmək idi. Bu deyilənlərə sübut olaraq onu da əlavə edim ki, Azərbaycan sovetlər birliyinə daxil edildikdən sonra 1937-ci ildə qəbul edilən Konstitusiyada dillə bağlı heç bir maddə də olmamışdır.*

1945-ci ildə AMEA-da Dilçilik İnsti-
tutunun yaranması dilin və dilçiliyin
intellektual imkanlarının genişlənmə-
sinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir et-
mişdir. Həmin vaxtlarda Azərbaycan
dilinin elmi tədqiqi ilə məşğul olan
nümayəndələrdən Bəkir Çobanzadə,
Məmmədağa Şirəliyev, Əbdüləzədə
Dəmirçizadə, Müxtar Hüseynzadə,
Əliheydər Orucov, Səlim Cəfərov,
Əlövşət Abdullayev, Fərhad Zeyna-
lov və digər alımlar yetmişmiş, dilin el-
mi inkişafına xidmət etmişlər. Xüsusil-
yə vurğulanmalıdır ki, dövlət dilinin inki-
şafında, ədəbi dilin mövcudluğu va-
cib amildir, bu istiqamətdə şair və ya-
ziçilərin böyük xidmətləri var. Bu sira-
da çoxsaylı ziyalıların adını qeyd et-
mək olar... Lakin görkəmli Azərbay-
can ziyalısı, milli dilin uğrunda (bir-
çoq itkilərə hazır olmuş) mübariz, mərhum **akademik Mirzə İbrahimov**

vun misilsiz xidmətləri xüsusi olaraq daima ehtiramla anılmalıdır. Onun milli dilə, münasibəti bu gün, gələcək üçün də mühüm və əhəmiyyət kəsb edən fikirləri onu göstərir ki, müəllit sovetlər dönməndə milli dilin bərqərar olması istiqamətində əməli mübarizə aparmışdır. Bu, hər bir Azərbaycan gəncinin əsas devizi olmalıdır.

1956-ci ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin qərarı ilə, 1937-ci ildə qəbul edilən Konstitusiyada Azərbaycan dilinin dövlət dili olması ilə bağlı maddə əlavə edilmişdir. Buna baxmayaraq, qərar həyata keçirilməmiş, yalnız 1978-ci ildə qəbul edilən Konstitusiyada ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan dilinin dövlət dili olmasını təsbit edən maddənin daxil edilməsi və onun həyata keçirilməsi reallaşmışdır. Yalnız bundan sonra ölkənin sosial-ictimai-siyasi həyatında milli dil öz layiqli yeyini tapmışdır. Başqa sözlə, **illərlə aparılan repressiv qadağalara, məhrumiyyətlərə, təcavüzlərə baxmayaraq, xalqın beyninə, qəlbiniə həkk olunan - Cümhuriyyət sevdası və onun dövlət dili milli genetik şüurda saxlanıldı, mənəvi əmanət**

olaraq gələcəyə intiqal edildi. 1991-ci ildən Azərbaycan Respublikası öz müstəqilliyini bərpa etdi və 1995-ci il 12 noyabrda referendumla qəbul olunan Konstitusiyada Azərbaycan dili dövlət dili olaraq təsbit edildi.

2001-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haq-

qında” fərman verilmişdir. Həmin fərmanda qeyd edilir ki, “Çox qəribə görünə də, Azərbaycan dilçiliyinin sovet dövründə əldə edilmiş sürətli inkişaf tempi son illərdə aşağı düşmüşdür və bu sahədə bir durğunluq müşahidə olunur. Azərbaycanda nitq mədəniyyəti məsələlərinin tədqiqinə və nizamlanmasına kəskin ehtiyac duyulur. Azərbaycan dilinin tətbiq dairesi bəzən sünə olaraq məhdudlaşdırılır. Rəsmi və elmi üslubun vəziyyəti heç də ürəkacan deyildir”.

Bu məsələ hazırlı illərdə daha da

Bu məsələ hazırkı mərdə dənə da düzülməz vəziyyətdədir. Xüsusilə də dilin tətbiqi normaları baxımından. Burada bir sıra neqativləri qeyd etmək olar. İstər mətbuat, istər ayrı-ayrı kütłəvi informasiya vasitələri, istərsə də dövlət qulluqçularının çıxış və müsahibələrində. Buraya sosial-ictimai təşkilat və qurumları, dini icmaları da əlavə etmək olar. Əlbəttə, bu istiqamətdə olan problemlərin, reallıqların həlli və aradan qaldırılması baxı-

İlkin Nəliyev drəvədə qədimləndər baxımdan bir sıra sərəncamlar imzalanmışdır: "Dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin əsərlərinin Azərbaycan dilində nəşrinin maliyyələşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (18 sentyabr 2008); "Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (23 may 2012); "Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı" (9 aprel 2013) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 9 aprel tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.

Lakin bununla belə, həmin problemlər aradan qaldırılmadı. Aydınlıq üçün yuxarıda qeyd edilən, **18 iyun 2001-ci il tarixli fərmanın** digər bir məqamı dilin dövlətin taleyində vacib olduğu diqqətə çatdırılaraq göstərilir ki, **“Azərbaycan dövlət müstəqilliyyinin başlıca rəmzlərindən sayılan Azərbaycan dilinin tətbiq və inki-**

şaf etdirilməsinə dövlət qayğısının artırılması, ana dilimizin öyrənilməsi, elmi tədqiqinin fəallaşdırılması, dilimizin cəmiyyətdə tətbiq dairəsinin genişləndirilməsi və bu işə nəzarətin gücləndirilməsi məqsədi ilə qərara alıram: ... "Burada *milli dilin müstəqil dövlət rəmzlərindən biri kimi müqəddəs dəyər olaraq dərk edilməsi hər bir Azərbaycan vətəndaşının və dövlət məmuranun, xüsusən də alimlərin qarşısında olduqca məsuliyyətli və şərəfli vəzifələr qoyur. Reallıq belədir ki, hazırda gənc nəsil xarici dil marağı ilə öz dövlət dilinə müəyyən mənada laqeyd yanaşmaqdadır.* Vacib vəzifə dedikdə, ilk növbədə, xarici dil biliklərinə yiyələnmək istəyən gəncliyə, öz dövlət dilinə diqqətin artırılmasına, ictimai şüurda Azərbaycan dilinin zənginliyinin qorunmasına çalışmaq nəzərdə tutulur. Əlbəttə, bu mövzu hər hansı bir məqalə ilə məhdudlaşdırılmış, gələcəkdə də bu istiqamətdə araşdırılmalar davam

edəcəkdir. **Ruşan RUŞANZADƏ,**
AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun
Sosioloji səbəsinin böyük elmi işçisi,
institutunun fəlsəfə doktoran-